

אֶלְמָצִי - רצ"ה הפועל 252/28

1. הפועל בערבית דומה מאוד לפועל בעברית. מתוך נטיית הפועל אנו יכולים ללמוד על:
 - א. מי ביצע את הפעולה (כינוי הגוף - למשל: "אכלתי" - אני אכלתי)
 - ב. מתי הפעולה התבצעה (עבר, עתיד, הווה, ציווי)
 - ג. איזו פעולה התבצעה (אופי הפעולה חבוי במשמעות של שלוש אותיות השורש)
2. בפועל בערבית קיימים בניינים, כמו בעברית (פָּעַל, פְּעַל וכו') ונהוג לכנותם בשמות (פְּעַל, פְּעֹל, פְּעֻל, פִּאעֵל וכו') או במספרים - "בניין ראשון", "בניין שני" וכו'.
3. את שלוש אותיות השורש נהוג לכנות, עפ"י סדר הופעתן: **פ'** הפועל, **ע'** הפועל, **ל'** הפועל.
4. אנחנו נלמד את נטיית הבניין הראשון - פִּעַל.

בניין ראשון - זמן עבר

1. מבנה הפועל בעבר: שלוש אותיות שורש + תוספת
2. בזמן עבר קיימים שלושה משקלים של פעלים הנבדלים זה מזה בתנועת **ע' הפועל**:
1. **קָטַב , זָהַב , בָּדָא** (ע' הפועל מנוקדת ב**פתחה**) - המשקל הנפוץ ביותר
2. **שָׁרַב , לִיֵּס , فَهֵם** (ע' הפועל מנוקדת ב**כסרה**) - נפוץ אבל פחות
3. **קָבַר , קָטַר , חָסַן** (ע' הפועל מנוקדת ב**דמיה**) - נדיר
3. שימו לב ! פועל ממשקל מסוים לעולם לא ישתנה למשקל אחר. לדוגמה, הפועל **שָׁרַב** ינוקד ב**פְּסָרָה** בע' הפועל, לכל אורך הנטייה.
גוף	תבנית
אני	אֶשְׁרַב
אתה	תִּשְׁרַב
הוא	יִשְׁרַב
אנחנו	נִשְׁרַב
אתם	תִּשְׁרַבוּ
הם	יִשְׁרַבוּ

תבנית	גוף
__ _ . תְּ	אֲנָּא
__ _ . תַּ	אַנְּתַּ
__ _ . תִּ	אַנְּתִּי
__ _ _	הוּוּ
__ _ . תְּ	הֵיּ

נטיית גופי היחיד

מִשְׁקַל	כִּינוּי גוף	אָנָּה	אַנְתְּ	אַנְתְּ	הוּא	הִיא
כָּתַבְתָּ	כָּתַבְתְּ	כָּתַבְתְּ	כָּתַבְתְּ	כָּתַבְתְּ	כָּתַבְתָּ	כָּתַבְתְּ
שָׁרַבְתָּ	שָׁרַבְתְּ	שָׁרַבְתְּ	שָׁרַבְתְּ	שָׁרַבְתְּ	שָׁרַבְתָּ	שָׁרַבְתְּ
קָבַרְתָּ	קָבַרְתְּ	קָבַרְתְּ	קָבַרְתְּ	קָבַרְתְּ	קָבַרְתָּ	קָבַרְתְּ

נטיית גופי הרבים

תבנית	גוף
נַחֲנוּ	נַחֲנוּ
אַתֶּם	אַתֶּם
אַתְּנָה	אַתְּנָה
הֵם	הֵם
הֵנָּה	הֵנָּה

כינוי גוף	משקל	נַחֲנוּ	אַתֶּם	אַתְּנָה	הֵם	הֵנָּה
כָּתַב	כָּתַבְנָה	כָּתַבְתֶּם	כָּתַבְתִּי	כָּתַבְתִּי	כָּתַבְתִּי	כָּתַבְתִּי
שָׁרַב	שָׁרַבְנָה	שָׁרַבְתֶּם	שָׁרַבְתִּי	שָׁרַבְתִּי	שָׁרַבְתִּי	שָׁרַבְתִּי
קָבַר	קָבַרְנָה	קָבַרְתֶּם	קָבַרְתִּי	קָבַרְתִּי	קָבַרְתִּי	קָבַרְתִּי

דגשים

צורת הנסתרים הֵם מסתיימת באותיות וא נחות, אינן נשמעות ואין מנוקדות.

צורות נַחֲנוּ ו- הֵנָּה מסתיימות בצליל דומה, אך באותיות שונות:

נַחֲנוּ מסתיימת ב- א ו- הֵנָּה ב- נ.

שלילת העבר

לשלילת פועל בעבר מוסיפים את המילית מָא לפני הפועל:

לא כתב - מָא כָּתַב

לא שתיתם - מָא שָׁרַבְתֶּם

לא הלכו - מָא זָהְבוּ

תרגילים

1. סמנו את גוף עושה הפעולה:

אָכַלְתִּי - אָנָּה / אָנְתִּי / הוּא / הִיא
 שָׁמַעְתִּי - אָנָּה / אָנְתִּי / הוּא / הִיא
 וָסַלְתִּי - אָנָּה / אָנְתִּי / הוּא / הִיא
 זָהַבְתִּי - אָנָּה / אָנְתִּי / הוּא / הִיא
 הִרְבֵּיתִי - אָנָּה / אָנְתִּי / הוּא / הִיא
 פָּהֲמָה - אָנָּה / אָנְתִּי / הוּא / הִיא

2. השלימו על פי הדוגמה:

אָנְתִּי (נָזַלְתִּי) _____ אָנָּה (בָּחַטְתִּי) _____ אָנְתִּי (לִיֵּס) _____
 הִיא (דָּחַלְתִּי) _____ אָנְתִּי (פָּתַחְתִּי) _____ הוּא (וָצַעְתִּי) _____
 אָנְתִּי (חָמַלְתִּי) _____ אָנָּה (בָּדָא) _____ הִיא (נָזַלְתִּי) _____
 אָנָּה (טָלַבְתִּי) _____ אָנְתִּי (אָכַלְתִּי) _____ הוּא (אָסַף) _____

3. הטו את הפעלים בסוגריים על פי הגוף המתאים להבנת המשפט. תרגמו את המשפטים.

- א. יَا بِنْتِي, إِلَى أَيْنَ _____ (ذَهَبَ) أُمِّي ؟ _____
 ב. مَنْ كَتَبَ فِي دَفْتَرِي ؟ أَنَا _____ (كَتَبَ) _____
 ג. يَا زِيَاد, مَتَى _____ (وَصَلَ) إِلَى الْمَدْرَسَةِ ؟ _____
 ד. أُمِّي _____ (خَرَجَ) ثُمَّ _____ (رَجَعَ). _____
 ה. أَخِي الصَّغِير _____ (كَسَرَ) يَدَهُ الْيَوْمَ. _____

4. השלימו את הטבלה.

קָבַר	قَرَأَ	رَكِبَ	عَمِلَ	تَرَكَ	
				تَرَكَتُ	أَنَا
			عَمِلْتُ		أَنْتَ
		رَكَبْتُ			أَنْتِ
	قَرَأَ				هُوَ
كَبُرْتُ					هِيَ

5. סמנו רק פעלים בזמן עבר :

دَرَسُوا أَكْتُبْ ذَهَبْنَا أَكَلْتُمْ نَسَمِعُ وَصَلْنَا رَجَعْتُ
 رَأَيْتُنَّ تَنْزِلُ خَرَجْتُ هَرَبْتُ سَمِعَ يَعْمَلُ كِتَابُكَ

6. סמנו רק את אותיות השורש :

لَعِبُوا فَهِمْتُ أَخَذْتُ نَزَلْتُنَّ عَمِلَ ذَهَبْنَا فَتَحْنَا جَلَسْتُ

7. סמן את כל הפעלים שפ' הפועל שלהם היא האות ואו (و) :

وَكَانَتْ وَصَلْتُمْ وَفَتَحْنَا وَفَاةً وَرَدُّوا وَقَفَ وَكَسَرْتُ وَوَضَعَنْ

8. כתבו לפני כל פועל את כינוי הגוף המתאים לו (בערבית):

____ דَرَسْتَنْ ____ ذَهَبُوا ____ كَتَبْتَ ____ عَمِلُوا ____ سَمِعَ
____ خَرَجْتُمْ ____ وَصَلْنَا ____ تَرَكْتُ ____ نَزَلْتُ ____ وَقَفَ

9. מתחו קו בין הפועל לכינוי הגוף המתאים:

دَرَسُوا	أَنَا	نَحْنُ	رَأَيْتُنَّ
خَرَجْتُ	أَنْتَ	أَنْتُمْ	هَرَبْتُ
سَمِعَ	أَنْتِ	أَنْتَنَّ	وَقَفْتُمْ
ذَهَبْنَا	هُوَ	هُمْ	وَصَلْتُ
أَكَلْنَا	هِيَ	هُنَّ	رَجَعْتُ

10. סמן את התרגום הנכון למשפטים הבאים:

מרים פתחה את הדלת	فَتَحَتْ مَرِيَمَ الْبَابَ /	فَتَحَتْ مَرِيَمَ الْبَابَ
לא שתינו קפה	مَا شَرِبْتُمْ الْقَهْوَةَ /	مَا شَرَبْنَا الْقَهْوَةَ
הגעתי לכיתה	وَصَلْتُ إِلَى الصَّفِّ /	وَصَلْتُ إِلَى الصَّفِّ
אתן לא גרתן באילת	مَا سَكَنْتُنَّ فِي إِيلات /	مَا سَكَنُوا فِي إِيلات
הם למדו את השפה הערבית	دَرَسْنَا اللُّغَةَ الْعَرَبِيَّةَ /	دَرَسُوا اللُّغَةَ الْعَرَبِيَّةَ
את לא נסעת לירדן	مَا سَافَرْتُ إِلَى الْأُرْدُنِّ /	مَا سَافَرْتُ إِلَى الْأُرْدُنِّ
האם ידעת היכן בֵּיטִי?	هَلْ عَرَفْتَ أَيْنَ بَيْتِي ؟ /	هَلْ عَرَفَ أَيْنَ بَيْتِي ؟
האיש נסע באוטובוס	رَكِبَ الرَّجُلُ الْبَاصَ /	رَكِبَتْ الرَّجُلُ الْبَاصَ
הן אכלו תפוחים ובננות	أَكَلْنَا التُّفَّاحَ وَالْمُوزَ /	أَكَلْنَ التُّفَّاحَ وَالْمُوزَ

_____ דַרְסְתִּי _____ מָא עֲרַפְתִּי _____ רַגְעַן _____
 _____ מָא זָכַרְתִּי _____ עָמְלוּ _____ מָא וַסַּלְתִּי _____
 _____ זָהַבְתִּי _____ מָא פִתַּחְתִּי _____ וַזַּעַן _____
 _____ מָא רָאִיתִי _____ מָא פִהֶם _____ מָא וַקַּעְנָא _____

12. תרגם לערבית (בעזרת המילון) :

_____ הן ישבו _____ לא שתינו _____ לא חליתי _____
 _____ לא קרה _____ חשו _____ ירד _____
 _____ לא שלטה _____ כָּלָה _____ לא ברחו _____
 _____ נשאתן _____ טיפסָה _____ בטח ב... _____

13. בחרו את הפועל המתאים מתוך הסוגריים ואח"כ תרגמו את המשפט :

- א. יָא אֲבִי, הֲלֵ *﴿قَرَأْتُ/قَرَأْتَ﴾* אֻלְכִיבַּב אֲלִגְדִיד אַלְיוֹם ? _____
- ב. יָא בְנָת, מְתִי *﴿ذَهَبْتُ/ذَهَبْنَ﴾* אֶלִי אֲמַדְרֶסֶ ? _____
- ג. יָא מַלִּכֶה אֲלֻסַּף, הֲלֵ *﴿دَرَسْتُ/دَرَسْتَ﴾* אֲלֻגֶה אֲעַרִיבֶה ? _____
- ד. *﴿دَرَسْتُ/دَرَسْتَ﴾* וַדָּא אֲלֻגֶה אֲעַרִיבֶה פִי אֲלֻסַּף אֲלֻשֶׁם. _____
- ה. יָא אֻוֹלָד, אֶלִי אֵינֵ *﴿ذَهَبُوا/ذَهَبْتُمْ﴾* פִי אֲלִילֶה ? _____
- ו. הֵם מָא *﴿دَخَلُوا/دَخَلْنَ﴾* אֲמַדִינֶה פִי אֲלֻסַּבַּח _____

14. הטו את הפועל בהתאם לגוף המבוקש :

הכינוי	השורש	הצורה	הכינוי	השורש	הצורה	הכינוי	השורש	הצורה
אֲנִי	אָחַד	_____	נָחַן	סָרַק	_____	הֵם	וַסַּל	_____
הֵן	אֲסִיפַ	_____	אֲנִי	סָקַטַ	_____	אֲנִי	וַזַּעַ	_____
אֲנִי	אָכַל	_____	אֲנִי	סָכַן	_____	הֵן	וַקַּע	_____

15. תרגם את צורות הפועל לעברית :

_____	قَرَأْتُ	_____	سَأَلْتُ	_____	أَخَذْتُ
_____	كَتَبُوا	_____	سَرَقْتَنِي	_____	أَسِفْنَا
_____	كَسَرَنِي	_____	سَقَطْنَا	_____	أَكَلْتُمْ
_____	لَبِسْتُ	_____	سَكَنْتُ	_____	بَحَثْتُ
_____	لَعِبَ	_____	سَمَحُوا	_____	بَدَأَ

16. נתח את הפעלים בטבלה :

צורת הפועל	שורש	גוף	תרגום
بَدَأْتُ			
بَعَثْتُ			
جَلَسْتُ			
كَشَفْنَا			
حَكَمْتُ			
צורת הפועל	שורש	גוף	תרגום
سَمَحْنَا			
سَمِعْتُ			
شَرَبُوا			
شَعَرُوا			
شَمَلْتُ			

17. השלם את הנתונים החסרים בטבלה בעזרת המילון :

צורת הפועל	שורש	גוף	תרגום
عَرَفْتُ			
	عَمِلَ	أَنَا	
			פְּתַחַה
	فَحَصَ	أَنْتِ	
فَهُمْ			
			טיפסו
	ضَحِكَ	هُنَّ	
צורת הפועל	שורש	גוף	תרגום
وَرَدُوا			
	وَصَلَ	نَحْنُ	
وَضَعْنَا			
			נפלתי
نَشَرْتُ			
	خَرَجَ	أَنْتَنِي	
دَخَلُوا			